

RENAIXEMENT

ADHERIT A L'UNIO CATALANISTA

SURT ELS DISSAPTES

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes, per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants á Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions ó impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui á Catalunya.

Supressió de quintes ó lleves y facultat de poder contribuir á la formació del Exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa l'Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevolga que siga llur pensar y sentir en matèries religioses, polítiques ó socials.

SUMARI

Treball, per *Salvador Salat y Ferrando*.—Esguards, per *Franc*. Els Regionalistes aragonesos.—Englantines: Cants á la Patria, per *Miquel Poal Aregall*.—La llengua catalana y 'ls mestres forasters, per *Emili Genis y Horta*.—Repós, per *H. Nadal y Malloí*.—La Ortografia catalana, per *Lluís G. Fàbrega y Amat*. Doloriment, per *Oscar de Liors*.—Monna Lissa, per *Ferrán de Giraudier*.—La qüestió del Liceu, per *C. Batlle*.—D'una protesta.—Publicacions rebudes.—Garbellant.—Noves.—Cançoner popular: Lo Rossinyol.—D'historia de Catalunya, per *A. A. P.*

Treball

Un dels erros més grossos del capital català, un dels defectes més perjudicials del nostre caràcter es l'exclusivisme en l'objecte y en les persones respecte nostres activitats.

Els horrors de les guerres civils y del bandidatge concentraren á ciutat persones que per ses riqueses pogueren y degueren abandonar el mont, la pagesia, y un gran contingent de capitals y activitats se concentraren en les ciutats y en especial á Barcelona, que rebé també considerable refors ab els exilats pels horrors de la guerra d'Italia, de les cu-

banes y colonials y la preponderancia que li doná 'l caràcter de capitalitat de Catalunya, 'l port y la confluencia en ella de les grans vies de carretera y ferro-carril.

Mes aquests defectes de nostre caràcter, han inutilisat, ajudats de la perversa ó millor dit nefasta legislació y sa manera d'interpretarla, aplicarla y burlarla, els més importants impulsos que aquesta acumulació d'energíes ens brindava á nostre profit.

Refractaris á l'associació, veiem escasses y poc nombroses societats industrials, y si quiscunes logrem organisarne, prompte els sols defectes de nostre cacarejat caràcter mercantil y emprendedor, ajudats de la senyalada defectuositat legal, anorreem dits organismes que són absorvits per altres entitats estrangeres.

El tranvia de circunvalació y de la Barceloneta era d'en Gumá. El de Sant Andreu, d'en Soujol. El de Sans, d'accionistes de la localitat que repartien dividendes del 12 y'l 24 per 100 y ven-gueren sos títols al 300 per 100, etc. etc.,

y avui sols queda 'l del Tibidabo, que encara no ha sigut absorvit per l'extranger.

Les mines d'aigues de l'Alt Vallés y'l Llobregat, comensades pel geni d'en Salvador Ferrando, junt ab les d'en Girona, Dos Rius y algún altre, han anat á parar, ab el nom de «Aguas de Barcelona», en poder d'una societat francesa.

Els ferrocarrils, el gas, l'electricitat, sols tenen de catalá 'ls ingressos, els funcionaris de poca categoria y'l capital esbarriat d'alguns tenedors de valors que cap ó molt poca influencia poden deixar sentir en la marxa administrativa y en la gestió industrial de tals entitats.

Nostres capitalistes són de millor geia y'ls més actius arriben sols á constituir comanditaríes ó associacions de limitat nombre de partícipes y encara en comptades aplicacions industrials, ab més tirada á la compra-venda que á la confecció.

Nostres principals forts són la fàbrica de filats ó teixits, l'estampat, la construcció de cases y sobre de totes les coses el sant cupó de qualsevol renda que'ns permeti anar agonitzant d'inanició, de sedentarisme, d'aquest *dolce far niente* que'ns fa sentir l'horror al moviment, á l'activitat, al viatjar.

Lluny de nosaltres la mineria activa, la brega del mar, l'exercici de la ganaderia ó de l'agricultura. Ab una yola al Club de Regates, un camp de foot-ball, un 40 H.º ó una bicicleta, ne tenim prou y massa perque 'ls hereuets de nostres principals fortunes puguin fer la digestió y la gimnasia que recomana 'l doctor.

Sols els més atrevits s'arrisquen á organitzar una «Granja», que no sempre 'ls reix de *son mieux* per falta les més de les voltes d'aquella aplicació personal, d'aquella professió que no arriba á imprimir ni á son sí ni á son exterior els ca-

ràcters que'l seu exercici 'ls hi estamparia.

Fa fredat considerar la poca gent nostra que solca 'l mar, que grata la terra en son pregón, y encara més la que deserta dels solcs de sa superfície entregada á masovers, parcers y comparets que no tenen altra guia, altre encoratjement ni altre conceller que comptats aficionats á les coses agrícoles, més meritoris quan més sols y abandonats se troben.

Guiats per aquests exclusivismes, fugint de la terra y'l mar y tenint en mans estranyes les principals explotacions industrials, el perill que corren els capitals, les intel·ligències y les activitats catalanes enfront d'un probabilíssim conflicte es molt greu, y fora de desitjar que aixó ho meditessin els potentats y quiscún per son cantó cerquessin l'associació d'altres en capital y en treball pera reconquerir y obrir-se en els abandonats exercicis, camps de desenrotlló de salvadors y fructífers resultats.

SALVADOR SALAT Y FERRANDO.

Esguards

Abaix la pena de mort! Oh desitj que palpites en tots els pits, aspiració de tota ànima que de sentiment y amor un borrall tingui, has passat, benhaja santa paradoxa, á esser el lema, la bandera dels ciutadans que seca la gorja y encesa la cara de tant cridar abaix! es palpaven les butxaques cercant la certesa de no haver comés l'imperdonable crim de deixar-se á casa la flamanet browning ó la vulgar y denigrant faca.

Abaix la pena de mort! cridaven y nostres llavis restaven muts, sagellats per la repugnancia que inspiren els homes que poc escrupulosos ab llur consciencia, exploten en profit propi, fan servir de banderí, de mirallet pera cassar incautes, el més noble y bell dels ideals, abolir per sempre el dret de privar de la vida á un semblant que la crueltat dels homes convertida en llei, despòticament s'abroga.

Abair la pena de mort! eridaven y nosaltres també sentiem un fervent desitj d'abolir per sempre, els esperits incultes que tot cridant abaix! acaronen la culata del revólver y les molles de la faca, car tenim la seguretat que aquell jorn serà abolida la darrera pena per inservible.

* * *

... el petit marquès com un infant plorava...

Plorava d'agraïment, era desde 'l fons de son ànima que remerciava á la multitud, per quina tingué paraules de lloansa. Embadalit la contemplava á la multitud desde l'ample balcó de la consistorial Casa. Algún mal intencionat digué al marquès que feia mal en no retirar-se, mes ell restá mut, que'ls udols y cants bélies ressonaven á ses orelles ab dolors de «Duo de los paraquas» y son ànima 's delectava en el recort dels passats jorns, en els jorns de felicitat enterrats en el vermell camerino de la gentil artista. Y es per aixó que'l petit marquès resta quiet... es per aixó que'l petit marquès com un infant plorava...

* * *

Nostre Batlle, 'l bon marquès, s'ha retirat á descansar de les darreres fatigues... Y nosaltres, que sols el bé li desitgem á n'en Badó, ho trobem encertadament. Oh fades! com devèn envolcallarlo ab vostres vestits de boira, al petit faune de testa coronada, qui s'esmuny de vostres mans corrent com una daina... y ell com deu fruir corrent per damunt l'herbei cassant els daurats papellons d'esfaltades ales.

Com deu meditar, si es que missenyor medita, passejant amunt y avall de les amples avingudes de son senyoril Park...

Y si medita, com es deu convencer que més li escau, el marc carmesí d'un camerino, que no una arcaldía de R. O., malgrat sa cortesanía li obligui y que á les monárquiques orelles deu sonarhi més bé el pai, pai, que no les bèliques notes de la Marsellesa.

FRANC.

Els Regionalistes aragonesos

Novament, després de aquella campanya regionalista aragonesa den Benigno Varela, de fa quatre ó cinc anys, ha tornat á donar senyals d'existència, encara que desgraciadament, poc, el sentiment de Patria entre 'ls aragonesos.

Ara ha sigut el decret centralisant les oposicions á Notaries, que ha fet sentir la veu del Aragó per medi del setmanari d'Alcañiz *Tierra Baja*. Però

la forsa del temps pesa massa encara sobre aquell poble y poc pot esperar-se per ara, en bé de la noble terra aragonesa.

A continuació reproduïm l'article publicat per l'esmentat setmanari, en el que's reflexa exactament l'estat de la opinió d'aquell país:

«POR ARAGÓN

Nuestro editorial del número 310 titulado «Aragón ¡alerta!» ha tenido poca fortuna, como todo lo que en esta tierra nuestra sea patriótico y no tienda á fomentar los intereses de las camarillas políticas.

De la región solamente han acogido el pensamiento que lo inspiró «Diario de Avisos de Zaragoza», que haciendo honor á su historia, rompe una lanza en pro de la legislación foral y aunque cree que acaso sea pequeño el motivo de nuestra moción, vería con gusto que á nuestra pregunta contestasen el colegio de abogados y las demás entidades á quienes aludíamos. Y *El Mercantil de Teruel* reprodujo íntegro el artículo sin comentarios.

Los demás periódicos de Zaragoza, ni los de Huesca y Teruel han dado señales de haberse enterado siquiera de la cuestión, que deben considerar baladí, no obstante ser aragoneses y alardear de ello cuando hay que jalear alguna fiesta del barrio en que corre el vino, ó alguna boda baturra en que se emulan las glorias de Camacho el rico: único aspecto de la vida regional que debe interesar á dichos colegas. Es verdad que en este periodo han tenido lugar las fiestas de Tudela y Huesca con sus cultísimos espectáculos taurinos, en cuya descripción algunos periódicos zaragozanos han echado el resto llenando columnas y más columnas: y ante estos supremos intereses ¿quién piensa en los peligros que pueda correr una vida regional que ya no la viven más que los anticuados amadores de esta patria hoy chica? ¡Y tan chica!

Agradecemos en cambio á *El Poble Catalá* y *La Veu de Catalunya* la acogida que han dispensado á nuestra iniciativa en esta región, lamentando que los de fuera sean más «nuestros» que los «de casa»: y así mismo hacemos presente nuestra gratitud á la «Colla d'admiradors de vostra iniciativa» del Centro Catalán de Zaragoza que nos han dirigido tan amables y patrióticas frases.

Quédanos solamente el amargo dejo de no haber merecido del Colegio de abogados de Zaragoza, del Ateneo, de las Cámaras agrícola y mercantil y de las demás entidades á quienes nos dirigíamos, la contestación á pregunta tan sencilla como esta. ¿Es el real decreto de 26 de junio último sobre provisión de Notarías tan indiferente para la vida del derecho foral de Aragón que no merezca la atención en esta tierra que le han prestado en Cataluña todos los centros y colectividades que

representan la vida regional? Ya expresábamos la duda de que se atreviesen á hablar los que debían hacerlo; y vamos creyendo que efectivamente, no se atreven... ó no les importa. ¡Ay Aragón! ¡Que hijos tienes!»

ENGLANTINES

CANTS A LA PATRIA

L.: TRIPTIC DE SONETS

A mon cosí 'l pulcre poeta Cassimir Aregall

PASSAT

Tu fores Catalunya la que un día
trençares l'aspre jou que t'ofegava,
tu fores que lluitant ab valentia
l'orgull francès al Bruc desmoronava.
Tu fores qui copsà l'alevosia
d'un rey que Felip Quint s'anomenava.
El patri amor per tot arreu floria,
floria ab tot l'escat de nova sava.
Llensares á les hostes forasteres
qui amargaven ta vida ab ses quimeres;
fores forta y activa sens igual.
Fores gran; fores forta y generosa;
perxó cresqueres ferma y ufanosa,
perxó cenyí ton front llor immortal.

PRESENT

Les lluites patricides, ta forsa han mustigada
com fonda malaltia que'l cor va socavant;
mes tu, valenta y forta, al rebre la ventada
als homes que forcejen, endresses el teu cant.
Ayui, ma dolsa patria, com víctima inmolada
t'aixeques condolguda tes gestes recercant...
Els qui desitgen véuret malmesa y humiliada
frueixen contemplante ab brau esforços lluitant.
Enliriat Catalunya, com l'áliga atrevida
que'ls alts eimals remunta, cercant alé de vida;
tes gestes solemniosos enlaire per trofeus.
Els llors que conquistares, els llors de la victoria,
brau esperó te siguin, cercant l'inmensa gloria
que eternament perdura y fa immortals als deus!

AVENIR

Vindrán jorns venturosos, que llors te donarán,
vindrán jorns epopeics de grata recordansa,
els plects de ta senyera jolius onejarán
pels àmbits de la terra com símbols de bonansa.
Tos temples sacratissims, ses portes obrirán
(racés ont s'aconorten els cors plens d'anyoransa)
rendits vora la llar tos fills retornarán...
joiosa la Natura dirá mots d'alabansa...
Atónits tots els pobles humils se't postrarán
llaor ab veu ardenta unissons clamarán
prendats de ta hermosura, tes glories y grandesa.
Y tu, ma dolsa Patria, qui tens un cor de mel
serás son nort y guía, serás con cobricel...
el dols mantell de porpra que abrigui sa orfanal

Miquel POAL AREGALL

La llengua catalana

y'ls mestres forasters

En el nombre de Juny prop-passat del «Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana», s'hi publicà un atinat y vibrant article protestant de l'invasió que'l Centralisme ve de temps realisant á Mallorca y á tot Catalunya en general, per medi de notaris forasters, que no coneixen la llengua dels testadors y demés veïns que acudeixen á les notaries á fer actes dels que per la llei tenen encomanats els depositaris de la fe pública.

La lectura d'aquell escrit porta á la memoria un'altra invasió lenta y seguida que, practicada igualment pel centralisme, tant ó potser més que aquella ataca'ls fonaments de la societat catalana: la dels mestres públics forasters.

Es una cosa axiomática, una veritat de sentit comú, que ningú pot ensenyar res á qui no l'entengui; que, pera transmetre coneixements, es necessaria, es indispensable la comunitat de llengua entre mestre y deixeble; que, faltant aqueixa comunitat, suplerta tot lo més per una mútua inteligencia, falta tota mena de comunicació entre un y altre y, per consegüent, tota ensenyansa. Aquestes veritats tots els llibres de Pedagogia les reconeixen, tots els Professors d'Escoles Normals les prediquen, totes les disposicions oficials d'Instrucció pública les admeten y les legislen; y, no obstant, en totes les oposicions, concursos y altres medis de provisió d'escoles les obliden y les deixen de recó.

Per aixó es que cada día van omplintse les escoles de Catalunya de mestres forasters, de mestres que, per més instruits y competents que sien en la seva professió, no saben la nostra llengua y no poden entendre als seus deixebles, els quals se troben per aquesta raó coibits al llur devant y forsats á restar muts al entrar á estudi. En aquestes condicions, l'instrucció es impossible, ó quan menys, fins ab molt bona voluntat de part del mestre, llarga y enutjosa.

Y si són tan grossos els inconvenients que aixó porta á la simple ensenyansa de les assignatures més usals, creix en gran manera la gravetat del mal al considerarlo influent en l'educació moral y religiosa de cada població y en les practiques socials de cada comarca, que tenen totes la seva fesomia especial; perque, quin coneixement, quin amor, quin respecte poden tenir al caràcter, historia, llengua y tradicions locals, homes vinguts de unes terres de caràcter, historia, llengua y tradicions molt cares per ells y respectables també, pe-

ró casi sempre diferentes de les del lloc aont exerceixen?

Naturalment que, pera justificar l'invasió, aleguen com á raó suprema l'igualtat devant de la llei pera tots els espanyols; el dret de tots á ocupar les places oficials mitjansant el títol legalment adquirit; però, abans y per sobre de tot aixó, haurien de tenir-se en compte les necessitats de les regions respectives en materia d'ensenyansa, y enmotllar á n'aquestes les aptituds dels mestres, en lloc de subjectar els pobles á les circumstancies personals que'ls mestres posseeixin.

Perque ningú es capás de sostenir l'afirmació que alguns fan de que aquí (y el cas de Catalunya se pot aplicar á altres regions com Galicia y Basconia) tothom parla ó entén al menys la llengua oficial. Si á les grans ciutats, per raó del major tracte ab gent de tota procedencia pot casi admetres com á certa, no ho es de cap manera á les viles y pobles rurals, y mai tractantse de criatures com les que van á les escoles primaries y, sobre tot, á les classes de párvols. Per aquestes darres, es molt més grossa la dificultat, perque, si ab prou feines parlen el llenguatge natiu, es per elles un torment haver d'entendre un d'extrany á les seves orelles.

Y no val la pena d'esmentar l'absurda pretensió de que á Catalunya tinguem obligació de saber y de parlar la llengua castellana; perque no está consignada en cap llei ni es concebible que ho fos per l'imposició que suposaria. Es bo, es lloable y útil á tothom aprendre, no una, sinó totes les llengües que's pugui, però tenir obligació d'aprendre una de determinada, sols per ser la oficial, mai de la vida!

La raó d'utilitat ó conveniencia pot, en cambi, fer decidir als mestres forasters que vulguin complir fidelment els devers de la seva vocació, á aprendre la llengua catalana pera posarse en situació de comunicarse ab llurs deixebles, y aquesta es l'única solució (y encara concretada á l'ensenyansa literaria) del conflicte creat per l'invasió que lamentem. Per dissort, no són gaires els mestres que aixís ho entenen y practiquen; al contrari, molts d'ells, posseïts d'un mal entés orgull patrioter, rebutgen el catalá y obliguen als nois y noies á arreconar el medi más espontani d'expressarse y el millor instrument pera enriquir la seva inteligencia y'l seu cor, fi primordial de la tasca encomanada al Magisteri. Els obstacles y la esterilitat d'aquet procediment tenen de ser fatals pera mestres y alumnes; uns y altres han d'aburrirse á l'escola y perdre tot estimol y afició per les practiques educatives.

Convencuts de tan senzilles y incontrovertibles teories, en diferentes ocasions mestres catalans han fet veure l'absurditat y anomalia de la provi-

sió uniformista; pero llurs arguments no han sigut escoltats, y lo que'n podriem dir *penetració pacífica escolar* va continuant la seva obra pertorbadora. Cal, per aixó, protestarne á totes hores, demostrant á tothom els perjudicis que reporta y la transcendencia que té pera la cultura y l'avenç moral y material de Catalunya.

EMILI GENÍS Y HORTA.

Pineda, Agost 1911.

Repós

Oh! quina sensació de coses indefinides se sent lluny del brugit de la ciutat, y en una d'aquestes platges tranquiles de nostra costa!

Lluny de les baixes passions, d'aquell marasme polític quin baf pestilent ens ofega ab les llurs mesquineses, qué be un s'hi troba agegut demunt la sorra humitosa d'una platja qui la claror del sol hi entra solzament breus instants: quan escampa demunt la terra la flama ardenta de llur divinitat.

Romanc en una platja humil, senzilla, modesta; mes la llur humilitat, la llur modestia y la llur senzillesa, la fan extremament hermosa y encisadora. Com si s'averkonyís de ses companyes, román amagada entre mitg d'un exércit de roques cantelludes (qui filosofant sobre d'elles m'aparen els llurs crespats obres artístiques, esculptures admirades en quiscuna exposició d'art), endinzantse com volent furgar les entranyes de la terra, y apareixent als ulls del qui té sort d'admirarla, com una nota de color sobressortint en la bellesa.

D'aquí contemplo l'immensitat del golf de Lió, y'm dono plaer escoltant el va-i-vé de les onades, les eternes roncaires, qu'alsant randes finíssimes ab sa escuma d'un blanc pur, venen fins á revolcarse á la sorra, ont romanen convertides en el no res.

En direcció al Cap de Creus, un llagut á la vela solca les ones: apar talment una gavina blanca de les que passen sovint per devant meu, boi xisclant ab estridencia, y creuant l'immensitat fins á perdre's allá al lluny, confonentse en el blau de mar y cel.

Tota vora de costa, altre llagut de pescadors *calant xarxa* y més xarxa, pera trovar al endemà *el nostre pa de cada dia*.

Un pescador de *canya*, estona há que román á una punta de roca d'aprop meu, la qual fa de racer á la platja, y ab una paciència envejable, va sostenint la canya en espera que'ls peixos piquin. Jo'l contemplo ab admiració, devant aquell posat resignat, y á cada peix que treu de l'aiga noto en ell una certa satisfacció que m'encanta.

A mida que la tarda va minvant, el ventijol que

feia aixecar randes d'escuma, manca per moments. Les barques pescadores de Port de la Selva, van eixint de la badia, en corrúa desordenada. Al esser fora de port, les unes se dirigeixen vers el cantó de Cap de Creus, altres s'endinzen al Golf de Lió, y d'altres fan proa vers la Farella; totes cercant el lloc que'ls apar més apropósit pera la llur pesca.

Port de la Selva, á la falda de gegantines montanyes, m'apar més hermós que mai. Llurs cases d'una blancor puríssima, 's reflexen bellament en les aigues tranquiles y apacibles del mar, qui joguineja á ses plantes.

Tarda d'Agost: tarda estival. Natura lluint ses mellors gales ens ofrena ab exquisidesa llurs perfums y essencies. Les aigues de transparencies clares, romanen implacables. Al cel ni una lleu boirina que destorbi la llur magnificencia. Devalla de la carena un suau oreig confortant que's desprén de la pineda; y'l sol, l'astre rei, satisfet de la jornada, s'amaga darrera la carena pera anar á enllumenar regions ignotes.

H. NADAL Y MALLOL.

Port de la Selva, 20 d'Agost de 1911.

La Ortografia catalana

El llenguatge, diu en Benot, no es més que una combinació de combinacions, y passa ab aixó lo mateix que una criatura que manossejant les tecles d'un piano produeix un só mes no música, mentres que un bon pianista ab la combinació del teclat produirà música.

En el llenguatge passa lo mateix: deixeu de ben combinar les paraules y no més produiréu que articulacions, signes orals ó gráfic, mentres que ben combinades ens donarán les idees perfectes, les oracions ben armóniques y les cláusules ben acabades. Sense una combinació perfecta, no expressarém res, y al ella expressarém clarament els nostres pensaments.

A Catalunya tenim una llengua floreixent, potent, vigorosa, reconeguda del món intel·lectual, respectada pels sabis y estimada dels seus fills que la parlen, però en quant á la seva part ortogràfica, havém de confessar que viu en plena anarquia. Quiscún tira pel cantó que més li plau, y fins el *vulgar* ha *atmés* varis sistemes d'ortografia, segons el grop que l'ha fet ressaltar més, y aixís hem vist el sistema ortogràfic *antic*, el sistema que alguns anomenen de *La Veu*, el sistema d'*El Poble* y l'anomenat sistema del *Avenç*, y cal confessar que ab tants sistemes no aném com deuriem, fem quis-

cún lo que creu per convenient, sense preocuparse fins ara d'un problema tant importantíssim per una llengua.

En *Wifred* desde *La Esquella* ha fet unes atinades observacions fa unes quantes setmanes; l'amic *Xeniús* desde *La Veu* n'ha parlat quelcóm; Mossen Casadesús doná al Ateneu una importantíssima conferencia que publicá en una edició popular; en Pompeu Fabra publicá á la Biblioteca del *Avenç* el seu interessant llibre *Qüestions de Gramática Catalana*, y quasi tots convenen en qu'es defecte de nostra estimada llengua l'abandó en que havém deixada á la part ortogràfica.

Ab tot, en pocs anys, havém guanyat moltíssim en lo referent á la ortografia catalana. Avui ja ningú posa reparo en escriurer l'article *el* y *els* en compte de *lo* y *los* com abans, y ja n'hi han molts que apliquen ab rectitut l'ús dels accents greus y aguts, punt important pera distingir el verdader significat d'unes paraules y altres.

Per exemple, tenim *ós* y *òs*; el primer, animal, y el segón un element del esquelet animal, sols se poden distingir en llur significat per l'accentuació. En *bé* y *bè* passa lo mateix, y ab tants altres exemples d'homònims que sols poden distingirse per la deguda aplicació del accent greu y agut.

A més d'aquests punts que senyalo lleugerissimament, n'hi han d'altres importants com són l'ús de la *h*, les terminacions dels verbs, l'ús de certes preposicions, terminacions y combinacions.

A mi'm sembla que ja es hora de que tots plegats ens preocupéssim de retornar al seu estat natural á la nostra llengua, creant una mena d'*Academia*, ó lo que fos, pera purificarla de tants y tants defectes, deguts molts d'ells á la mateixa mania de volguerla descastellanisar, però que'ls que ho feien, no han sabut veure que per allunyar-se del castellá, sovint «rebutgém y desfigurém paraules y construccions catalanes pel sol defecte d'assemblarse massa á les castellanés corresponents», diu en Fabra.

Es hora de que s'acabi aquest estat de coses, si no volém ser les eternes meretrius de la nostra propia parla, y diu el Dant que «si l'idioma del país es algún cop abominable, es quan se'l sent en la boca meretriu dels que'l prostitueixen», y havém de confessar que tanta anarquia no es més que una prostitució, y aixó mateix fa que molts catalans, ignorant regles, siguin refractaris al ús de la propia parla quan han d'escriure als amics y parents, per por de ferho sempre malament, puig no saben á quines regles atendres pera 'l bon ús de la ortografia catalana.

Es clar que ja se n'ha parlat, mes fins ara no hi há res de práctic fet, y tots se pensen ferho millor, mes jo crech qu'es necessari despullarse de tota mena d'egoismes, y fins convé vèncer el mateix

amor propi de grupo, ó lo que sia, pera bé de la llengua Catalana, que havèm de volguerla, á més de rica y floreixent, depurada de tots aquets defectes que la fan viurer en una vida defectuosa que li merma fins el bon prestigi.

Vinga un esforç de tots, y cridèm després: Visca la Llengua Catalana!

LLUIS G. FÀBREGA Y AMAT.

DOLORIMENT

Jo passava alegre la vida
cantant y rient
y fruïa d'un goig sense mida,
del goig més potent.
Jo passava pels cims y les planes,
ab l'arpa d'amor
y al meu pas, les flors boscatanes
florien en flor.
M'endinzava en mitg les boscuries
d'espessos arols,
y alegravem les dolces canturies
dels bells rossinyols.
Y sentia á dolls l'harmonia
de mils sons vibrants
y en l'encís de dolça poesia,
florien mos cants.
Fins el sò de la fera tempesta
me dava conhort
y 'm plavia la remor feresta
y 'm sentia fort.
Quant més fort y ab més vida sentia
el goig infinit,
quant més bella la terra floría,
el cor m'han partit!
L'han partit ab sageta traidora
que no'm deix volar
vers al cel ont hi viu qui m'anyora
aont vuy anar.
Prou hi guaito de nit y de dia
en l'ampla blavor;
prou hi guaito, mes l'anima mia
esclata en greu plor,
car no puc tant amunt arribarhi
sens serhi cridat,
perque, oh Deu! m'en priven de pujarhi
sent ma voluntat?

OSCAR DE LIORS

Arbucias Agost 1911

Monna Lissa

A L. C.

..... Degué neixer en un bell matí de primavera, allà en aquella Florencia dels jardins encantats y dels senyorials palaus llegendaris; s'inmortalisà al contacte del geni corprès devant són inversemblable somriure, y ha mort en ple sigle XX, dins la vila-llum, la qu'els seus admiradors anomenen, un xic arbitrariament, la moderna Grecia.

Quin frenètic amorós la será emportada pera adorarla entre la fosca de la seva morbosa passió? Quin extrany desviat ha volgut raptarla pera contemplar, ell tot sol, en extassis malaltís el retrat sens parell de la muller del Zanobi del Giocondo?

No, Lleonard, una bella cosa d'art no mort; però quan aqueixa bella cosa está amarada d'un tal grau d'humorisme y de vritat, que apar quelcóm viu y viu ab ánima propia, está també subjecte á l'ineludible llei de mort y torna en son fatal moment dins l'imperi de les ombres, sucumbint á la fi entre la desenfrenada lluita dels passionals egoismes humans.

Monna Lissa ha desaparegut del Louvre, la Venus de Nilo ha quedat més sola y al cast misteri de la correcta mutilada escultura, tal volta no hi respondrà mai més el sensual misteri de l'inolvidable somris de la Gioconda.

....., Lleonard de Vinci te contemplava embadalit y somniós cercant perpetuar la fidel expressió de la teva bellesa; afanyosament volia consagrar ton somriure, sempre fugitiu, á l'inmortalitat; debades furgava en les fondaries inconegudes de ton esperit tot just pressentit per l'artista; l'ansiada visió apareixia llampeguejant y se fonia sense deixar rastre. Els dies y els mesos y els anys passaven y la desesperació del traductor d'art noble creixia. Com conseguir mantindre y empresonar l'etern papelloneig de l'enigmática ánima de Monna Lissa? Cridá, pera conseguirho, tota la ciencia que de la vida en alt grau posseïa y va rodejarse y va rodejarte ab l'encís ininterromput de tot quan de bell han creat els homens y la naturalesa. Barrejá recorts y visions pretèrites, l'hermosura de les quals fou sa principal característica, y fou allavors que per ta vista y tos sentits desfilá en amorós homenatge l'espléndida cavalcada,

A ton entorn esclataren dolces músiques, gaies cançons d'afortunats amors, riallers contes de juglars, alegres passades d'auells, armonioses rapsodies de poemes; te feu delitosa ofrena de sensuais perfums d'Orient, suntuosos tapissos de Smirna, avellutades fruites de Persia, súbtiles sedes de Damasc, riques joies de Bizanci, y son estudi fou decorat ab artístics pitxers plens de roses

de Bengala, calades cistelles ab poms d'or, afili-granades arquetes de santal y chipre, fantasies de espuma y marfil, ambre y nacre, llaurer y cedre. Cercá visions plaentes, capritxosos jocs d'aigua saltadora, bandades de cignes blancs, remors de petons, cimbreg de palmeres, sensuais belleses paganes, magestats de Catedrals gòtiques, sons de campanes tocant á gloria, suaus garlandes ondula-des commemoratives de victories, capes pluvials sota palis de brocats florentins, fulles d'acantho, elevacions de Santes Hosties entre arbres d'in-cens, or de les odes de Píndar sobre les metopes de Delfos y mentres ton somris se perpetuava, con-templeares á la mágica evocació de son poder les gracioses dones bíbliques, Rebeca y Sara, Agar y Esther, Ruth, la Sulamita, Sísara, Judith y Jefté; sentires els divinals amors de María de Magdala y els amors luxurians de Salomé y Aspasia, Julia y Messalina, Friné y Afrodita; á tos ulls feu reviurer l'introbable gest de Cleopatra en Actium y en el Nil, y no content encara tingueres á tos peus ves-tes tanagrines, mareselva y passionaria. A l'irre-sistible encís de tanta bellesa ton somriure flori dolsa y llargament.

... Inacabada l'obra, Micer Francesch no va re-coneixer la propia muller; s'apropava cercant prop dels colors llums que no sabia veurer, passava sa burgesa má á faisó de pantalla sobre sos vulgarís-sims ulls que tancava y obría torsant el cap á una y altra banda sense atrevir-se á deixar caure la seva opinió forsa autorisada. No era ben be ella, car no estava en la taula greu y seria com de costúm; per altra part, sempre vestia més ricament y jamai son tocat era d'aquella estranya manera. Sols Monna Lissa va retrobar-se y accentuá l'enigmátic somriu-er á l'espill d'ell meteix fixat en l'espléndida pintura.

Orgullosament el mestre contemplava la seva obra segur d'ella, sentia ja'l murmul de l'humani-tat sigles enllá enfront la desconeguda imatge de l'estimada dona.

Dona d'enigma y misteri, dona que somriu sense que nada persona pugui dir si somriu candorosa ó refinadament dolenta, si fa burla de l'amor encas-tellada en sa virtut ó en sa perversitat; tal volta sa vida fou casta y lascius sos pensaments, tal volta fou lo contrari. Potser Lleonard no pintá á Monna Lissa, pintá á una dona, tal vegada l'ànima de la dona!... Monna Lissa, la Gioconda, ha desaparegut del Louvre, el saló carré no farà més ombra á la llampanta sala d'Apol, y l'imbécil «Regent» dels miserables quinze milions, l'anodí «Mazarin», color d'hortensia, y'l cridaner rubí dels Medicis, dintre la ben guardada vitrina llur, reflexarán més vanito-sament encara, la llum als astorats ulls dels visi-tants desocupats que l'agència Cook transporta ab tota cura.

Els homes t'han perdut, Monna Lissa, perque no han pogut sortir encara de sa pobre condició pri-mitiva y no son dignes de parlar ab els deus.

FERRÁN DE GIRAUDIER.

La qüestió del Liceu

Sembla que la mort del popular empresari del Liceu Sr. Bernis hagi estat pel nostre primer tea-tre com una sageta qu'hagi esmortuit la seva vida, cosa comprensible, ja que'ls noms del Liceu y el del seu empresari's podien ben unir.

Certament que'ls medis ab que comptava'l di-funt empresari, era menester una gran táctica, que solzament ab la práctica de la trentena d'anys que desempenyava aquest càrrec es pot adquirir, per fer que, además de la vida ordinaria del mateix, s'hi fessin concerts y festivals de l'importancia dels cicles wagnerians darrerament celebrats, ja qu'es sapigut que encara que'l Liceu tingui com una mena de subvenció dels propietaris, els preus qu'hi re-geixen són, á proporció d'altres teatres de la ma-teixa categoria, un cinquanta per cent més bara-tos. Tot aixó fa que aquets dies se parli ab temor (pels que s'interessen d'aquesta qüestió) de trobar persona prou competent y además decidida per emprendre un negoci de tal importancia.

Jo crec que la solució més práctica y que dona-ria millors resultats, fora convertir el Liceu en Teatre Líric Nacional, degudament subvencionat per les corporacions oficials, á semblansa de quasi tots els teatres de les grans capitals, doncs fins á Alemanya que té la nomenada d'esser el poble més filarmónic del món, la majoria de teatres d'ópera cobren subvencions dels seus respectius Municipis, lo que'ls hi permet desenrotllar els seus plans ar-tístics ab tota amplitut; igualment doncs subven-cionat el Liceu, podrá posarse com á condició á n'el que se n'encarregués, l'obligació de tenir de representar cada temporada dues obres, al menys, de músics de la terra. Aixó, que ja se n'ha parlat altres vegades, serviria per assegurar la vida de nostre Teatre Líric, que avui dia sembla tant mi-grat y que sapiguts els recursos ab que compta, ó sigui ab cap, encara es d'estranyar com hi há qui s'hi dediqui; mes si tinguessin la vida assegurada, estic convenut que no mancarien autors ni sobre dignes d'alternar ab les que fins avui han sigut el plat preferit del nostre públic.

Está clar qu'aquest plan té d'esser fill d'un gran estudi que no es possible resoldre abans de la pró-xima temporada, lo que no vol pas dir que aquest any no poguessin obrirse les portes del Liceu, ja que encara que no sé l'organissació qu'en Bernis hi

portava, crec que no devia pas esser sol á ferho, que algú devia colaborar ab els seus treballs, y aquets me sembla que són els més indicats pera encarregar-sen, si es que ja tenia contractats els artistes, ó sigui mitja feina feta.

Entre tant fora convenient que la Junta de govern del Gran Teatre prenguéss un acort ab aquest sentit, y cas de que l'Ajuntament y la Diputació hi portessin la seva cooperació, podria obrirse un concurs, pera presentar condicions, ab la seguretat que no mancarien opositors capassos pera posarse al devant de tal empresa que, á l'ensempe que tindria medis pera fer una campanya grandiosa, crearia ab tota formalitat una cosa tant important com es el Teatre Líric Nacional.

C. BATLLE.

D'una protesta

Nostres llegidors s'haurán enterat per la prempsa diària del incorrecte procedir del Sr. Franqueza, empresari del teatre Principal, al privar que continuessin en aquest teatre els ensajos de *Flors de Cingle*, arribant fins á privar l'entrada al local, al Sr. Iglesias y actors que prenen part en la representació de l'esmentada obra.

La bofetada que tan descaradament ha pegat aquest senyor als artistes catalans, dels que viu, ha despertat en tots quants se preocupen de Teatre Catalá, la més viva protesta, tractant-se ja de formular aquesta, en termes y extensió que alhora que dignifiqui als ultratjats, serveixi de fré als ja insuportables abusos que'l Sr. Franqueza ha comés de desde que explota el Teatre Catalá.

RENAIXEMENT s'adhereix fermament á la protesta, desitjant que acabin d'una vegada aquestes parodies de dictadures que desgraciadament pateix nostre Art Escénic.

Publicacions rebudes

«*Revue Catalane*».—Havém rebut el número 56 d'aquesta notable publicació, orga de la «Société d'Etudes Catalanes» de Perpinyá.

Formen el text selecte, articles d'en Josep Pons, J. de Sant-Salvador, J. Capeille, Lluís Pastre, un pietós recort á la memoria d'en Teodor Llorente, d'en J. Delpont, y continúa la publicació de «Textes Catalans» per en R. de Lacvivier; además hi han belles poesies d'en Pau Berga y en Teodor Llorente (fragment de «Testament») y segueix la

publicació de «La Langue Catalane et son utilité pédagogique», clares y concises lliçons de Gramática Catalana, que son autor en Lluís Pastre ofereix ab una admirable senzillesa y agradable forma, valentse pera 'ls temes y exemples, de fragments de treballs en prosa y en vers prou coneguts dels llegidors de la *Revue Catalane*, mètode per el qual fa que aquestes lliçons perdin l'aridesa dels estudis gramaticals, y siguin d'una agradable lectura y fácil comprensió.

En aquest número s'en publiquen set de lliçons (de la 14 á la 20) y per aquest sol motiu revelador de la tasca de cultura catalana, que aquesta revista ve fent en el poble rossellonés, ja mereix les nostres més corals simpaties. Afegint á n'aixó els valiosos treballs ja citats, podria semblar una excessiva lloansa el just elogi que's mereix la *Revue Catalane* y que nosaltres li otorguém ab tota l'ànima.

GARBELLANT

En la reunió d'entitats catalanistes que'l dilluns passat tingué lloc en el C. A. de D. del C. y de l'I. al objecte de posarse d'acort pera commemorar la trista data del 11 de Setembre, tinguerem ocasió de refermarnos en el nostre criteri, de que, en certs elements, s'hi ha encomanat d'una manera llastimosa, aquell sistema tant bescantat y aborrible que tenen els polítics á la madrilenya en el discutir, ó sigui la xerrameca.

Nosaltres, qu'estem acostumats á dir les coses tal com les sentim, ens dol ab tota l'ànima que'l sol fet de tractarse de rendir homenatge als marts del 1714, no fos prou pera que totes les entitats allí representades, donguessin incondicionalment tota mena de facilitats al fi de que l'acte que's discutia, tingués l'importancia deguda.

L'actitut que observaren alguns representants de certes entitats, posá en evidencia que ells avantposen la vanitat política á la dignitat patriótica.

S'imposa que'l Catalanisme 's proveeixi d'un garbell ben fi.

Le Temps publica unes «Notes de Espanya» en les que diu que 'ls darrers incidents franc-espanyols no s'haurien produït si els espanyols y els francesos se coneguessin més bé.

Els esforços d'Alemanya pera implantarse á Espanya—diu—se deixen sentir en tot el territori espanyol; però no pot haverhi una entente real entre els pobles espanyol y alemany. El dia que un major

nombre de francesos hagi sentit el goig d'alternar ab el poble espanyol, del qual no solament les qualitats, sinó fins els defectes concorden ab els nostres, hi haurá entre francesos y espanyols una simpatía profunda y la consciencia d'una comunitat d'interessos, de sentiments y d'ideals.

Si s'haurá referit l'articulista á les dugues llumneres qu'anomena l'història per D. Quixot y Monsieur Tartarin?

Els senyors Guerra del Rio y Borjas anaren á l'Arcaldia á demanar al senyor Serrallera que fos derogada l'ordre que va donar essent alcalde accidental, prohibint la venda de melons en tallades.

L'alcalde no hi accedí.

Naturalment; á ningú li agrada que li tallin el cap.

De *El Noticiero Universal*:

«Nuestro distinguido amigo el coronel del primer regimiento infantería de montaña don Amado Ensenat y Gaza cumplirá el jueves próximo la edad reglamentaria para pasar á situación de retirado.»

Bueno

NOVES

Teatre de Naturalesa.—Demà dia 3 s'estrena á La Garriga el poema en quatre actes de l'Ignasi Iglesias *Flors de Cingle*.

L'espectacle, com era de preveure, ha despertat arreu el més viu interès, haventse organitzat en molts llocs excursions col·lectives, pera assistir á la magnífica festa de Naturalesa.

Per la seva part la Comissió organitzadora ha cuidat ab tota cura dels més petits detalls d'organització y l'Ignasi Iglesias ha conseguit darrerament del eminent actor D. Enric Borrás, que llegeixi 'l proemi de dita producció.

RENAIXEMENT y l'Associació Nacionalista Catalana assistiran á la primera representació de *Flors de Cingle* á La Garriga.

A dit objecte adverteixen als seus consocis y amics que'l punt de reunió serà á l'estació del Nort, á un quart de dues de la tarda.

Aquesta vetlla tindrà lloc á l'Associació Nacionalista Catalana, convocada per la Secció de Propaganda de la mateixa, una reunió de representants

de totes les entitats y periòdics de Barcelona, adherits á l'Unió Catalanista pera tractar de la celebració d'un acte commemoratiu del 11 de Setembre de 1714.

En la vetllada del dilluns prop passat, en la Societat coral «Catalunya nova» tingueren lloc els exàmens de solfeig, cant y piano de les classes que dita entitat sosté. El Jurat, compost dels senyors Joan Camps, Joan Ossó y de la professora na Joana Roca, va emetre 'l següent fallo:

Na Pepeta Costa, solfeig y teoria, sobresortint; en Manel Costa, idem; na Mercé Costa y Alfred Ribot, sobresortint de solfeig y notable de teoria.

Podem assegurar ja definitivament el dia de la funció inaugural de l'*Agrupació Intima*. Aquesta tindrà lloc el dia 16 de Setembre, á les nou de la nit, en el Teatre Olimpo.

L'interès que ha despertat la representació de *Zazá* per aquesta Agrupació y l'haverse encarregat, per deferencia á la mateixa, de la part de *Caseart*, el distingit actor y ex-director de la Sala Mercé, En B. Marinello, fa esperar que aquell dia la sala del Olimpo 's veurà forsa concorreguda.

La «Unió Democràtica Nacionalista de Tarragona» commemorarà enguany la data del 11 de Setembre, ab una vetllada patriòtica.

Per l'entusiasme que hi há entre 'ls elements de l'esmentada entitat, es d'esperar que l'acte serà un èxit més pera l'«U. D. N.»

Com anunciarem en nostre número 35, l'eminent bibliotecari de la vila de Perpinyà, en Pere Vidal, ha comensat la seva tasca de difusió de l'història del Rosselló en la nova revista *Ruscino* que's publica en la susdita ciutat, capital de la Catalunya transpirenca, ab la cooperació de valiosos y erudits elements intel·lectuals d'aquella terra, fervents aimadors de les coses catalanes.

Casal Català.—El catalans residents á l'habana treballen activament per la constitució d'un gran Casal Català, que representi una especie de federació de totes les entitats socials creades per la colònia catalana. Ab aquet projecte's desitja unir en una mateixa casa á nostra colònia, que ascendeix á la respectable suma de set mil individus dividits en l'actualitat en varies agrupacions.

CANÇONER POPULAR

EL ROSSINYOL cançó popular catalana

molt poc - a - poc.

Ros-si-nyol que vas a França ros-si-nyol en-co-ma-na'mà ma
ma-re ros-si-nyol d'un bell ho-cat-ge ros-si-nyol d'un vol.

Cançó Popular Catalana

LO ROSSINYOL

Rossinyol que vas á França,
rossinyol;
encomanam á la mare,
rossinyol
d'un bell bocatge,
rossinyol
d'un vol
Encomanam á la mare
y á mon pare no pas gayre,
perque m'ha mal maridada,

á un pastor me n'ha dada
que'm fa guardar la remada,
he perduda l'esquellada,
lo vaqué me l'ha atrapada.
—Vaque, tórnamen la cabra.
—Què me'n donarás per paga?
—Un petó y una abraçada.
—Aixó son coses de maynatge,
quan tenen pá, volen formatge

D'història de Catalunya

Defensa de Barcelona en 1714

Bloquejada Barcelona el 25 de Juliol per les forces espanyoles y franceses al mando del duc de Pòpuli, queda abandonada á ses propies forces. Pera defensarse, la ciutat tenia pròximament la meitat de les forces enemigues, comptant les milícies y les tropes regulars.

Les forces ciutadanes formaven la Coronela, ó sia 'l conjunt de les companyies d'infanteria dels diferents gremis ó oficis, constituïnt sis batallons, dels quals era Coronel únic el Conceller en cap. Les tropes regulars estaven distribuïdes: en varies companyies d'artilleria y enginyers manades pel general En Joan Bta. Bassot y Ramos; en tres regiments de cavalleria: coronels N'Antoni Berenguer y Novell, diputat militar, En Pere Vinyals y En Sebastià de Dalmau; y en onze regiments d'infanteria, llurs coronels En Jaume de Còrdelles després En Francisco d'Asprer, En Francisco San Miquel y de Monredon després General de batalla, En Gregori de Saavedra y Portugal després En Pau de Thoar y Grech, En Josep Iniquez Abarca marquès de las Navas després N'Antoni del Castillo, En Josep Bellver y Bala-

guer (a) Josepet després General de batalla, En Joan de Madrenas coronel del regiment d'Allemanys y En Josep Vicens Eximeno del de Valencians, essent queles dels regiments de fusellers, á quins se designaven vulgarment per llurs noms, els coronels En Manel Moliner y Rau, En Joan Vila y Ferrer, N'Antoni Muñoz y N'Armengol Amill. Hi havia també companyies d'Hungars, Husars, Napolitans y altres soltes de gent de la terra. Era general en quese N'Antoni de Villarroel que, encar que no era català, se portà durant el seti y trevallà en la defensa de la ciutat com el més entusiasta fill de la terra, y s'acredità avans, precisament en l'exèrcit contrari. Formaven sa plana major entre altres els generals En Rafel Nebot, En Miquel de Ramón y Tord, En Josep de Moragues. Altres forces á les ordres de N'Antoni Desvalls y de Vergós, Marquès del Poal, sostenien la causa de la Patria en camp rás, al ensemps que'ls de Barcelona la defensaven desde les muralles y baluarts, Aixó indica que realment Catalunya lluità sola contra un enemic cent voltes major, y aixó feu més gloriosa aqueixa plana immortal de nostra brillant historia.

A. A. P.